

Е. Ж. Маханбетчин^{1*}, А. Н. Нұрбақыт¹, С. Р. Миралиев², Ш. Д. Джакетаева¹, А. М. Серғалиев³,
А. М. Есембекова⁴

АРТЕРИАЛДЫҚ ГИПЕРТЕНЗИЯ МЕКТЕБІНДЕ НАУҚАСТАРДЫҢ СЫРҚАТТЫЛЫҒЫН АСҚЫНДЫРМАУ ҮШІН АЛДЫН АЛУ ӘДІСТЕРІН ҮЙРЕТУ

¹Қазақстан медицина университеті қоғамдық денсаулық кафедрасы (Алматы, Қазақстан Республикасы)

²Тәжікстан Мемлекеттік медицина Институтының қоғамдық денсаулық кафедрасы (Душанбе, Тәжікстан)

³Қарағанды облысы Денсаулық сақтау басқармасының «Қарағанды қаласының №3 емханасы» КМК коммуналдық мемлекеттік кәсіпорны (Қарағанды, Қазақстан Республикасы)

⁴Астана медицина университеті, қоғамдық денсаулық кафедрасы (Астана, Қазақстан Республикасы)

***Елдос Жанзакович Маханбетчин** – Қазақстан медицина университетінің докторанты (Алматы, Қазақстан Республикасы). E-mail: eldosic@mail.ru

Мақала авторлары артериялық гипертония бойынша емханалық мектептерде артериялық гипертониямен ауыратын науқастарды емдеудің профилактикалық әдістерін оқытудың тиімділігін зерттеді. Артериялық гипертония мектебіне қатысқан пациенттер қан қысымын өлшеудің және қан қысымын бақылау күнделігін жүргізудің, жүрек-қан тамырлары қауіпін анықтаудың практикалық дағдыларын меңгергені атап өтілді. Пациенттердің аурулар мен қауіп факторларының алдын алуға деген қызығушылығы артты, ұсыныстарды ұстануға бейімділігі артты. Бағалау нәтижесі бойынша, артериялық гипертониямен ауыратын науқастарға арналған мектепке барғандардың көпшілігі олардың патологиясы, қауіп факторлары, алдын алу шаралары, салауатты өмір салтын қалыптастыру, артериялық гипертонияны емдеу, гипертонияға шұғыл көмек туралы жеткілікті ақпарат алды.

Кілт сөздер: халық, емдеу мекемесі, стационар, медициналық көмек, артериялық гипертония, сырқаттанушылық, мектеп.

Мақалада АГ бар науқастарға арналған мектепте оқитын адамдардың көпшілігінде жоғары қан қысымы басқа қауіп факторларымен біріктірілген. Негізгі қауіп факторлары анықталды: дене салмағының жоғарылауы және семіздік (37,2 %); темекі шегу (33,3 %); гиподинамия (19,6 %), гиперхолестеринемия (14,7 %); алкогольді теріс пайдалану 2 %. тұқым қуалайтын бейімділік 12,4 % болды [5]. Тексерілгендердің орташа жасы – 42,9 жас (18-81 жас); әйелдер – 286 (74 %), ерлер – 102 (24 %); сауалнама кезінде 207 адам (53 %) қан қысымын біледі, 181 адам (47 %) қан қысымын білмейді. Жаман әдеттер: темекі шегушілер 93 адам (24 %), оның ішінде 61 әйел (барлық әйелдердің 21 %) және 32 ер адам (барлық муждин 31 %) анықталды. ДСИ бойынша артық салмақ (дене салмағының индексі) 19 %, сенімділік интервал бойынша семіздік 28,5 %, зерттелгендердің 52,5 % – қалыпты сенімділік интервалда. Азаматтардың 7,5 % – жүрек-қан тамырлары аурулары болған [1]. Тексеру кезінде зерттелгендердің

14 %-ы қан қысымының жоғарылауы, келесі зерттелгендердің 11 %-ы жүрек соғу жиілігінің жоғарылауы анықталды. Кардиовизордағы маңызды өзгерістер зерттелгендердің 16,5 % – у анықталды. Ауруларды анықтаған кезде мамандармен кеңесу жүргізіліп, ауруханаға, терапевтке жүгіну. Жүрек-қан тамырлары ауруларының (артериялық гипертония, темекі шегу, артық салмақ) даму қауіп факторлары анықталған кезде дәрігерлер салауатты өмір салты және жүрек ауруларының алдын алу бойынша жеке профилактикалық әңгіме жүргізді. [6].

Жұмыстың мақсаты – облыс халқына амбулатордық-емханалық жүйеде артериальдық қысымы жоғары бар науқастарға өзіндік көмекті ұйымдастыруды үйретудегі мектептің атқаратын рөлін зерделеу.

ЗЕРТТЕУ МАТЕРИАЛДАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ

Зерттеу материалдары болып Қарағанды қаласында емханада артериальдық гипертониясы сырқаттылығы бар науқастардың

есеп тіркеу құжаттары болды. Сауалнамаларды өңдеу үшін статистикалық әдістер қолданылды

ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ТАЛҚЫЛАУ

Зерттеу кезінде респонденттердің 74%-ы артериялық гипертензияның алдын алу, әсіресе дұрыс тамақтану, физикалық белсенділік және басқа қауіп факторлары туралы білімдерін кеңейтуді қалайды. Айтуынша, сауалнамаға қатысқан адамдардың көпшілігі өздерінің аурулары туралы толық ақпарат алу үшін гипертониямен ауыратын науқастарға арналған мектепке барғысы келеді.

Сауалнама нәтижелері бойынша пациенттердің көпшілігі (83%) мектептегі оқу ұйымына қанағаттанады. Олар мынаны атап өтті: 1) оқу қызықты болды; 2) көптеген жаңа ақпарат алынды; 3) болашақта мектепте алған кеңестерін орындауға ниетті [4]

Мектепте оқыған пациенттердің қалған 20%-ы мектепте алған кеңестерін орындаудан бас тартты, бұл көп уақыт пен қаржылық шығындарды қажет етеді. Олар қауіп факторларын түзетуден бас тартты (темекіні тастау, салмақ жоғалту, дұрыс тамақтануды бастау және т.б.).

Біздің тиімділіктің жақын критерийлерін бағалауымыз бойынша, АГ бар пациенттерге арналған мектепте оқығандардың көпшілігі өздерінің патологиясы, қауіп факторлары, алдын алу шаралары, салауатты өмір салтын қалыптастыру, АГ емдеу, гипертониялық дағдарыстар кезінде шұғыл көмек көрсету туралы жеткілікті ақпарат алды. Сонымен қатар, олар қан қысымын өлшеудің және қан қысымын бақылау күнделігін жүргізудің, жүрек-қан тамырлары қауіпін анықтаудың тәжірибелік дағдыларын игерді. Олардың аурулардың алдын алу және олардың қауіп факторлары мәселелеріне қызығушылығы артты, медицина қызметкерлерінің осы ұсыныстарды орындауға бейімділігі артты.

Біз артериялық гипертензиясы бар науқастар үшін мектеп жұмысының тиімділігіне медициналық бағалау жүргіздік. Диспансерлік есепте тұрған артериялық гипертензиясы бар пациенттердің ішінен мектептегі сабақтарға 88%, алғаш рет анықталған артериялық гипертензиямен – 100% қатысты. [3].

АГ пациенттерінің күнделіктерін зерделеу кезінде қан қысымының нысаналы деңгейіне (140 және 90 мм сын.бағ. кем) жеткен адамдар санының ұлғаюы байқалды (ст.), 33-ден 43%-ға дейін. Гипертониялық дағдарыстар бойынша ауруханаға жатқызылған

пациенттер санының өткен жылмен салыстырғанда 23%-ға азаюы анықталды (2019 жылғы 380-дан 2022 жылы 315-ге дейін). АГ кезіндегі шұғыл жағдайларға байланысты жедел медициналық жәрдем шақыруларының саны 15%-ға (2019 ж.529-тен 2022 ж. 476-ке дейін) қысқарды. Дені сау респонденттермен салыстырғанда АГ бар пациенттер үшін ең сезімтал пациенттің психологиялық саласына байланысты өмірлік сапалылығы бағалау шкаласы және күнделікті іс-әрекеттің денсаулық проблемаларымен шектелу дәрежесін көрсететін «рөлдік қызмет» көрсеткіші болды [1].

Авторлардың қосқан үлесі. Барлық авторлар осы мақаланы дайындауға және жазуға бірдей қатысты.

Мүдделер қақтығысы. Мүдделер қақтығысы жарияланбаған.

ӘДЕБИЕТ

1 Бапаева М.К. Оценка преимущества в ведении, приверженности к лечению и удовлетворенности лечением больных артериальной гипертензией /М. К. Бапаева, А. Е. Ошибаева // Медицина. – 2016. – №7 (169). – С. 1-8.

2 Бармагамбетова А. Т. Смертность от сердечно-сосудистых заболеваний среди жителей стран СНГ //Вестник КазНМУ. – 2013. – №1. – С. 70-72.

3 Беркинбаев С. Ф. Распространенность основных сердечно-сосудистых заболеваний среди жителей города Алматы /С. Ф. Беркинбаев, А. Г. Джунусбекова, А. Х. Исабекова //Неотложенная кардиология и кардиоваскулярные риски. – 2017. – Т. 1, №1. – С. 52-57.

4 Қуандықов Т. К. Ишемиялық инсульттің қауіп факторлары /Т. К. Қуандықов, В. В. Мұтағыров, А. А. Данияров //Медицина. – 2018. – №4 (190). – С. 80-88.

5 Сейсембеков Т. С. Клинико-функциональная характеристика респираторной системы при артериальной гипертензии /Т. С. Сейсембеков, М. М. Тусупбекова, И. Ю. Мукатова // West Kazakhstan Medical Journal. – 2020. – №62 (1). – С. 51-60.

6 Синьков А. В. Организация медицинской помощи больным артериальной гипертензией в районах Иркутской области с низкой доступностью специализированной помощи /А. В. Синьков, Г. М. Синькова //Бюллетень сибирской медицины. – 2011. – № 4. – С. 174-178.

7 Чингаева Г. Н. Артериальная гипертензия у беременных: классификация и принципы терапии с позиции доказательной медицины /Г. Н. Чингаева, М. И. Раева, Д. А. Маликова // Вестник КазНМУ. – 2013. – №1. – С. 97-103.

REFERENCES

1 Bapaeva M.K. Ocenka preemstvennosti v vedenii, priverzhennosti k lecheniju i udovletvorennosti lecheniem bol'nyh arterial'noj gipertenziej /M. K. Bapaeva, A. E. Oshibaeva // Medicina. – 2016. – №7 (169). – S. 1-8.

2 Barmagambetova A. T. Smertnost' ot serdechno-sosudistyh zabojevanij sredi zhitelej stran SNG //Vestnik KazNMU. – 2013. – №1. – S. 70-72.

3 Berkinbaev S. F. Rasprostranennost' osnovnyh serdechno-sosudistyh zabojevanij sredi zhitelej goroda Almaty /S. F. Berkinbaev, A. G. Dzhunusbekova, A. H. Isabekova //Neotlozhennaja kardiologija i kardiovaskuljarnye riski. – 2017. – T. 1, №1. – S. 52-57.

4 Қуандықов Т. К. Ishemijalyқ insul'ttiң қауір faktorlary /Т. К. Қуандықов, V. V. Мырғаров, A. A. Danijarov //Medicina. – 2018. – №4 (190). – S. 80-88.

5 Sejssembekov T. S. Kliniko-funkcional'naja harakteristika respiratornoj sistemy pri arterial'noj gipertenzii /T. S. Sejssembekov, M. M. Tusupbekova, I. Ju. Mukatova //West Kazakhstan Medical Journal. – 2020. – №62 (1). – S. 51-60.

6 Sin'kov A. V. Organizacija medicinskoj pomoshhi bol'nym arterial'noj gipertenziej v rajonah Irkutskoj oblasti s nizkoj dostupnost'ju specializirovannoj pomoshhi /A. V. Sin'kov, G. M. Sin'kova //Bjulleten' sibirskoj mediciny. – 2011. – № 4. – S. 174-178.

7 Chingaeva G. N. Arterial'naja gipertenzija u beremennyh: klassifikacija i principy terapii s pozicii dokazatel'noj mediciny /G. N. Chingaeva, M. I. Raeva, D. A. Malikova //Vestnik KazNMU. – 2013. – №1. – S. 97-103.

Поступила 12.04.2023 г.

Ye. Zh. Makhanbetchin^{1}, A. N. Nurbakyt¹, S. R. Miraliyev², Sh. D. Dzhaketayeva¹, A. M. Sergaliyev³, A. M. Yesembekova⁴*

METHODS OF PREVENTION OF PROVIDING PATIENTS IN SCHOOLS WITH ARTERIAL HYPERTENSION¹

Kazakhstan Medical University, Department of Public Health (Almaty city, Republic of Kazakhstan)

²Department of Public Health of the State Medical Institute of Tajikistan (Dushanbe city, Tajikistan)

³Municipal state enterprise «Polyclinic No. 3 of Karaganda» of Health Department of Karaganda region (Karaganda city, Republic of Kazakhstan)

⁴Astana Medical University, Department of Public Health (Astana city, Republic of Kazakhstan)

***Yeldos Zhanzakovich Makhanbetchin** – a doctoral student of Kazakhstan Medical University (Almaty, Republic of Kazakhstan). E-mail: eldosic@mail.ru

The authors of the article studied the effectiveness of teaching preventive methods of treatment of patients with arterial hypertension at polyclinic schools for arterial hypertension. It was noted that the patients who participated in the school of arterial hypertension mastered the practical skills of measuring blood pressure and keeping a diary of blood pressure control, identifying cardiovascular risk. Patients' interest in the prevention of diseases and risk factors has increased, and the tendency to follow recommendations has increased. According to the results of the assessment, most of those who attended the school for patients with arterial hypertension received sufficient information about their pathology, risk factors, preventive measures, healthy lifestyle formation, treatment of arterial hypertension, emergency care for hypertension.

Key words: population, medical institution, hospital, medical care, arterial hypertension, morbidity, school

E. Zh. Маханбетчин^{1}, А. Н. Нурбакыт¹, С. Р. Миралиев², Ш. Д. Джакетаева¹, А.М. Сергалиев³, А. М. Есембекова⁴*

ОБУЧЕНИЕ ПРОФИЛАКТИЧЕСКИМ МЕТОДАМ ЛЕЧЕНИЯ БОЛЬНЫХ С АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТОНИЕЙ ПРИ ПОЛИКЛИНИЧЕСКИХ ШКОЛАХ ПО АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТОНИИ

¹Казахстанский медицинский университет, факультет общественного здравоохранения (г. Алматы, Республика Казахстан)

²Государственный медицинский институт Таджикистана, кафедра общественного здравоохранения (г. Душанбе, Таджикистан)

³Коммунальное государственное предприятие «Поликлиника № 3 г. Караганды» Управления здравоохранения Карагандинской области (г. Караганда, Республика Казахстан)

⁴Медицинский университет Астана, департамент общественного здравоохранения (г. Астана, Республика Казахстан)

***Елдос Жанзакович Маханбетчин** – докторант Казахстанского медицинского университета (Алматы, Республика Казахстан). E-mail: eldosic@mail.ru

Авторами статьи изучена эффективность обучения профилактическим методам лечения больных с артериальной гипертонией при поликлинических школах по артериальной гипертонии. Отмечено, что пациенты участвовавшие в школе артериальной гипертонии овладели практическими навыками измерения артериального давления и ведения дневника контроля артериального давления, выявления сердечно-сосудистого риска. Возрос интерес пациентов к профилактике заболеваний и факторов риска, усилилась склонность следовать рекомендациям. По результатам оценки, большинство из тех, кто посещал школу для больных артериальной гипертонией, получили достаточную информацию об их патологии, факторах риска, мерах профилактики, формировании здорового образа жизни, лечении артериальной гипертонии, неотложной помощи при гипертонической болезни.

Ключевые слова: население, лечебное учреждение, стационар, медицинская помощь, артериальная гипертензия, заболеваемость, школа